

Tervek és tények

Az ELTE Egyetemi Könyvtári Szolgálat kulturális szakembereinek képzése a szolgáltatások fejlesztése érdekében című TÁMOP-3.2.12-12/1/KMR-2012-0007 pályázat eredményei

Az Új Széchenyi Terv (ÚSzT) átfogó célja a foglalkoztatás bővítése, tartós növekedés, amelyen belül a Társadalmi Megújulás Operatív Program (TÁMOP) az emberi erőforrások fejlesztését támogatta. Ennek a 3. prioritási tengelyében a minőségi oktatás és hozzáférés biztosítását mindenkinek, ezen a belül a 3.2 intézkedés a közoktatási rendszer hatékonyságának javítását, újszerű megoldások és együttműködések kialakítását ösztönzi az ÚSzT. E pályázati rendszerben a TÁMOP 3.2.12 konstrukció a Kulturális szakemberek továbbképzését és a szolgáltatások fejlesztését támogatta, azaz a pályázat az élethosszig tartó tanulás új tanulási formáinak elterjedését segítő, korszerű ismeretekkel rendelkező kulturális szakemberek számát és ezekhez az új formákhoz kapcsolódó szolgáltatások szélesebb körű rendelkezésre állását kívánta biztosítani.¹

A 2012-ben megjelent pályázat meghirdetésekor az elszámolható közkiadásokra a Közép-magyarországi régióban 435 765 700 Ft, a konvergencia célkitűzés alá eső régiókban 1 456 815 907 Ft keretösszeg állt rendelkezésre. E forrásból részesült az ELTE Egyetemi Könyvtári Szolgálata is a 2013. január 1. és 2014. december 31. között megvalósított projektben.²

A pályázati felhívás alapján a célcsoportja a kulturális szakemberek szervezett képzési rendszeréről, követelményeiről és a képzés finanszírozásáról szóló 1/2000 (I.14.) Nemzeti Kulturális Örökség Minisztérium rendelete alapján a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról

---

¹ Új Széchenyi Terv akciótervei 2011–13. Forrás: [https://www.palyazat.gov.hu/\[-\]doc/2670](https://www.palyazat.gov.hu/[-]doc/2670) [2015.12.05.]

² Jakab László (Programirányító Nemzeti Fejlesztési Ügynökség, Humán Erőforrás Programok Irányító Hatósága): Uniós pályázati források a kulturális szakemberek továbbképzésére a Társadalmi Megújulás Operatív Program keretében. Elhangzott a Műhelybeszélgetés a könyvtárak számára kiírt TÁMOP-pályázatokról című rendezvényen, 2012. április 24. Forrás: [http://ki.oszk.hu/content/t-mop-3212-kultur-lis-szakemberek-\[-\]tov-bbk-pz-se-szolg-ltat-sfejleszt-s-rdek-ben](http://ki.oszk.hu/content/t-mop-3212-kultur-lis-szakemberek-[-]tov-bbk-pz-se-szolg-ltat-sfejleszt-s-rdek-ben) [2015.12.05.]

és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény hatálya alá tartozó intézmények (kulturális intézmények: muzeális intézmények, közművelődési intézmények, könyvtárak, és a 94.§ (4) alapján a levéltárak) közalkalmazotti vagy munkaviszony alapján szakmai munkakörben, legalább 6 órában foglalkoztatott közép- és felsőfokú végzettségű szakemberei.³

A programban támogatható oktatási formák az alábbiak voltak:

1. A kultúráért felelős miniszter által akkreditált, tanfolyam jellegű szakmai továbbképzések.

2. Az Országos Képzési Jegyzékben (OKJ) szereplő iskolarendszeren kívüli formában, kulturális területre vonatkozó szakképesítést adó kurzusok.

3. Felsőoktatási intézmény által folytatott, kulturális területre vonatkozó szakirányú továbbképzések.

Tervek és tények

Az Egyetemi Könyvtári Szolgálat (EKSz) az ELTE egységes alapelvek szerint működő, összehangolt szolgáltatásokat nyújtó könyvtári rendszere, amely 2009-ben az ELTE Szenátusának XXXIV/2009. (III.23.) számú határozata alapján jött létre. Az Egyetemi Könyvtár az EKSz munkatársainak képzésére adott be pályázatot, amelyben az elnyert összeg 25 843 907 Ft volt. A résztvevő szervezeti egységek köre: Állam- és Jogtudományi Kar Kari Könyvtár, Bárczi Gusztáv Gyógyypedagógiai Kar Kari Könyvtár és Gyógyypedagógia-történeti Gyűjtemény, Bölcsészettudományi Kar Központi Olvasóterme és az intézeti könyvtárai, Egyetemi Könyvtár, Egyetemi Levéltár, Informatikai Kar Kari Könyvtár, Pedagógiai és Pszichológiai Kar Kari Könyvtár, Tanító- és Óvóképző Kar Kari Könyvtár, Társadalomtudományi Kar Kari Könyvtár, Természettudományi Kar Kari Könyvtár.

A pályázat projektmenedzserét és pénzügyi vezetőjét az Egyetemi Könyvtár biztosította. A projektmenedzsmeneten, az elvárt nyilvánosság biztosításán és a közbeszerzési költségeken kívül a büdcsé 84%-át a célcsoport számára biztosított szolgáltatások (képzések ellenértékei, a projektbe bevontakat helyettesítők bére és járuléka) tették ki.

A következő táblázatban összesített adatok láthatók a pályázati tervről, és a megvalósítási értékekről a képzések és fajtáik, a pályázatba bevont személyek száma és a költségvetési végösszeg alapján.

---

³ Pályázati útmutató a Társadalmi Megújulás Operatív Program Kulturális szakemberek továbbképzése a szolgáltatásfejlesztés érdekében c. pályázati felhívásához. Kódszám: TAMOP – 3.2.12-12/1/KMR. Forrás: <https://www.palyazat.gov.hu/doc/3422> [2015.12.05.]

	Terv	Tény	Eltérés
Képzés	166	255	154%
Képzésfajta	38	30	79%
Óraszám	17590	11880	68%
Fő	88	76	86%
Költségvetés	29 617 318 Ft	24 154 886 Ft	82%

Képzési tényadatok

A pályázat kétéves megvalósítása alatt 76 fő 255 – hosszabb-rövidebb – oktatáson vett részt.

A támogatott képzést e három feltétel teljesülése esetén tekintette sikeresnek a pályázat kiírója:

1. Valamennyi, a pályázatba bevont szakembernek legalább 60 óra időtartamú képzésen kellett részt vennie. E minimumkövetelmény több tanfolyamon való részvétellel is teljesíthető volt, de valamennyi igénybevett kurzus időtartamának el kellett érnie legalább a 30 órát.

2. A bevont kollégáknak el kellett végezniük a képzéseket, ezt minden résztvevő sikeresen teljesítette.

3. A tanfolyamoknak, kurzusoknak a fejlesztendő intézmény valamely – jelenlegi vagy jövőbeni – szakmai tevékenységéhez kellett kapcsolódnia. Az eredményeket a Szolgáltatásfejlesztés részben ismertetem.

Elvégzett képzések száma	Fő	Össz képzés szám
1	8	8
2	19	38
3	19	57
4	16	64
5	5	25
6	6	36
7	1	7
8	0	0
9	1	9
10	0	0
11	1	11
Összesen	76	255

Az egy képzésre járók jellemzően 60 órás kurzusokon vettek részt, kivételt a Könyvtári Intézet (KI) Segédkönyvtáros tanfolyamát 450–450 órában teljesítők jelentették. A két oktatáson résztvevők túlnyomórészt 2×30 órás bontásban tettek eleget a pályázatban előírtaknak. A 3–11 képzést teljesítők mindannyian a többszörösét végezték el az elvárt minimum óraszámnak, három kollégánk – ketten a Természettudományi Kar Kari Könyvtarából, egy az Egyetemi Könyvtárból – kiemelkedően aktív volt a maga 11, 9, ill. 7 kurzusával.

Képzésfajta változása és okai	Képzések száma
Tervezett képzésfajták száma	38
A képzést töröltük, mert a képző intézmény nem indította el a képzést	9
A képzést töröltük, mert más képzést választottak a jelentkezők	2
A képzést töröltük, mert a képzést tervező résztvevő visszalépett	8
Új képzések száma	11
Ténylegesen elvégzett képzésfajták száma	30

Bár igen hosszú előkészítő munka előzte meg a pályázat beadását, és gondosan felmértük az igényeket, az eredetileg tervezett oktatásoknak (38 féle) csak a fele (19 féle) valósult meg. Ennek több oka is volt. Egyrészt a pályázat megvalósítási időszakában, 2013 szeptemberében módosult az OKJ-s képzések rendszere. Ennek okán a tervezett – régi típusú – tanfolyamokat a képző intézmények már nem indították el, az új típusúakat – amelyek egyúttal hosszabbak és drágábbak lettek – pedig még nem hirdették meg, s a változások miatt már nem fértek bele a költségvetési keretbe vagy a képzést tervező elképzeléseibe. Másrészt a tervezett képzések között szerepeltek olyan tanfolyamok, amelyek megfelelő számú érdeklődő hiányában mégsem valósultak meg, noha a képző intézmény meghirdette. Ilyen volt például a KI orosz szaknyelvi kurzusa. Harmadrészt életkörülmények megváltozása miatt a kollégák már nem tudták vállalni a tanulással járó terhelést, ezért inkább visszaléptek a megjelölt oktatástól. A kimaradó képzések helyére szerződés módosítás után 11 újat vettünk fel a portfólióba.

Személyi változások és okai

Résztevő	Fő
Tervezett	88
Törölt	25
Új	13
Tény	76

Nemcsak a tanfolyamokban, hanem a képzésen résztvevők személyében és számában is történtek változások. Az eredetileg tervezett 88 fő 71%-a (63 fő) került bevonásra, 13 fő újként, a pályázat megvalósítása közben került a programba. A kiesők egy része munkahelyváltás, nyugdíjazás vagy visszalépés miatt került törlésre. Ezen kívül 2013–2014 folyamán az Egyetemi Könyvtárban a költségvetési megvonások miatt igen súlyos, 39%-os leépítésre került sor, amely érintette a pályázatban résztvevőket is. Egyrészt emiatt, másrészt a megmaradók megnövekedett munkaterhelése következtében sokan már nem tudták vállalni a képzésekkel járó többletfeladatokat.

A programban résztvevők és a képzésfajták számának csökkenése ellenére a tervezett képzésszámot (166) 153 %-osan (túl)teljesítettük: összesen 255 kurzust valósítottak meg a bevont kulturális szakemberek. Köszönhető volt ez annak, hogy leginkább a hosszabb, OKJ-s tanfolyamok vagy felsőfokú intézmény által szervezett szakirányú továbbképzések maradtak ki, és helyettük a rövidebb, például 30 órás akkreditáltak kerültek be a képzési portfólióba.

A teljesített 11 880 tanfolyami óra résztvevői mellett a pályázat megvalósításában, a háttérben részt vett gyakorlatilag minden könyvtári kolléga. Ők biztosították a szolgáltatásokat, hogy a hiányzások ellenére a könyvtárak teljes körű működése minél zökkenőmentes legyen, a lehető legtöbb belső munkafolyamat a szokásos rend szerint valósuljon meg. Az ő többletmunkájuk kompenzálására a projekt biztosított forrásokat: összesen 3 100 órányi helyettesítést számoltunk el, ez a teljes óramennyiség 26%-a. Miért ilyen keveset? A legfőbb ok a bonyolult ügymenet, és a rendkívül aprólékos dokumentáció volt, amit kevesen vállaltak.

Egy 2010-ben elvégzett szervezetikultúra-felmérés, és egy részleges önértékelés tanulása szerint⁴ az EKSz erőssége a humán erőforrás szem-

⁴ Ficzko Zsuzsanna: Beszámoló az ELTE Könyvtári Szolgálat K21 Minőségfejlesztési Projektje által megvalósított önértékelésről. Készült: 2010. december 10. Forrás: \\afs\elte.hu\org\lib\titkarsag\k21\2010\Ficzko Zsuzsa beszámolója [2015.12.05.]

pontjából, hogy megfelelő számú és képzettségű munkatárssal rendelkezik. Ugyanakkor tapasztalható és mérhető volt, hogy az új szolgáltatások fejlesztéséhez és működtetéséhez szükséges korszerű tudás hiányzott a szervezetből. Ezek a területek: kommunikációs ismeretek és technikák, digitalizálási tevékenységgel és elektronikus adatfeldolgozással kapcsolatos ismeretek, ügyfelek kezelése, tananyagfejlesztés. A korosztályi összetétel szerint a munkatársak nagy része (81%) még úgy szerezte meg a diplomáját, hogy ahhoz nyelvvizsga nem volt szükséges, míg az idegen nyelv ismerete nemcsak a szolgáltatások nyújtása, hanem az új ismeretek megszerzése szempontjából is fontos. Mindezek alapján a következő képzési lista állt össze:

- A tudomány mérése – Bibliometriai ismeretek, a szakirodalom feltérképezése
- Angol szaknyelvi ismeretek könyvtárosoknak
- Digitális és virtuális könyvtárak a tájékoztató munka szolgálatában
- Egyéni információmenedzsment
- Elektronikus könyv (e-book a könyvtár világában)
- Felkészülés a korszerű használóképzésre
- Felkészülés a minőséget szolgáló minőségi önértékelésre
- Interaktív portálok üzemeltetése könyvtári környezetben
- Iránytű a kézbe, stratégia és tervezés
- Kiállítások szervezése
- Konfliktushelyzetek hatékony kezelése könyvtári környezetben
- Konnektivizmus – hálózati tudásépítés a könyvtárosok gyakorlatában
- Könyvtári partnerkapcsolatok (szervezeti kultúra, szakmai önismeret)
- Könyvtárvezetői ismeretek 1-4.
- Kulturális és közhasznú tartalmak internetes megjelenítése könyvtári környezetben
- LINUX operációs rendszer és használata 1-2.
- Minőség értékelése a könyvtárakban
- Nyelvi képzés (angol, német)
- Segédkönyvtáros képzés
- Ügyfélszolgálati tréning a könyvtári minőségfejlesztésért 1–2.
- Vezető–Szerep–Játék
- Web2-es készségek a mindennapi online információáramlásban
- Webes kompetenciák a könyvtáros szakmában

Bár a pályázat megvalósítási ideje 2 év volt, ennél sokkal több időt ölelt – és ölel – fel a munka. A pályázat előkészítését – igényfelmérés, képzések keresése, költségvetés tervezése – még 2011-ben kezdte el Makkos László, az Egyetemi Könyvtár akkori humán erőforrás referense. A 2012 áprilisában megjelent pályázatot július 20-án adtuk be, amelyet a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (NFÜ) július 23-án befogadott. A szeptemberi tisztázó kérdések megválaszolása után 2012. október 11-én megkaptuk a támogató döntést, majd december 11-én az aláírt támogatói szerződést. Még a szerződés kézhezvétele előtt, 2012 novemberében elkezdtük a nyelvi képzések közbeszerzésének előkészítését, de ennek ellenére is csak 2013 szeptemberében tudtuk elkezdni a nyelvi tanfolyamokat.⁵ Az első képzést még el sem indítottuk, amikor 2013 áprilisában a pályázatokat kezelő szervezet, az ESZA Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. ellenőrzést tartott a program haladásával kapcsolatban. Az első képzési nap 2013. április 11-e, az utolsó pedig 2014. december 15-e volt.

A projekthez kapcsolódó végelszámolást 2015. február 28-án nyújtottuk be, amelyet a július 15-i teljes körű helyszíni ellenőrzés után 2015. július 30-án elfogadott a támogató hatóság, és ezzel a pályázat megvalósulását elismerte. Az Egyetemi Könyvtárnak és a megvalósító helyszíneknek további 5 éves fenntartási kötelezettsége van, így 2019. december 31-én tekinthetjük majd teljesen lezártnak munkát.

Szolgáltatásfejlesztés

A pályázat keretében elvégzett képzések területéhez minden esetben kapcsolódott valamilyen már meglévő vagy fejlesztés alatt lévő intézményi szolgáltatás. Ezek:

- Az alapvető idegen nyelvű kiszolgálás és kommunikáció minden karon legalább egy könyvtárban, az Egyetemi Könyvtárban és az Egyetemi

---

⁵ A nyelvi képzések beszerzésének bonyolultságát egyrészt az adta, hogy jogi szempontból az általános nyelvi képzések, a szaknyelvi képzések és a jelnyelvi képzések egy kategóriába tartoznak, így az összeszámitás szabálya alá esnek. Képzők szempontjából azonban lehetetlen volt olyat találni, amelyik mindhárom kategóriában aktív, vagy legalább vállalkozik arra, hogy a hiányzó területre külső céget vegyen igénybe. Másrészt a képzésen résztvevők száma és a képzések kínálata folyamatosan változott, így módosítva folyamatosan a közbeszerzési kívánt nyelvi képzések összértékét. Harmadrészt a szervezési időszak alatt a Közbeszerzésekről szóló 2011. évi CVIII. törvényt többször módosították, amely minden alkalommal új helyzetet teremtett.

Levéltárban biztosított legyen. A nemzetköziesedés egyik alappillére lehet a közösségi és tudástérként működő könyvtár, ahol elengedhetetlen az idegen nyelvet rutinosan használó kulturális szakember.

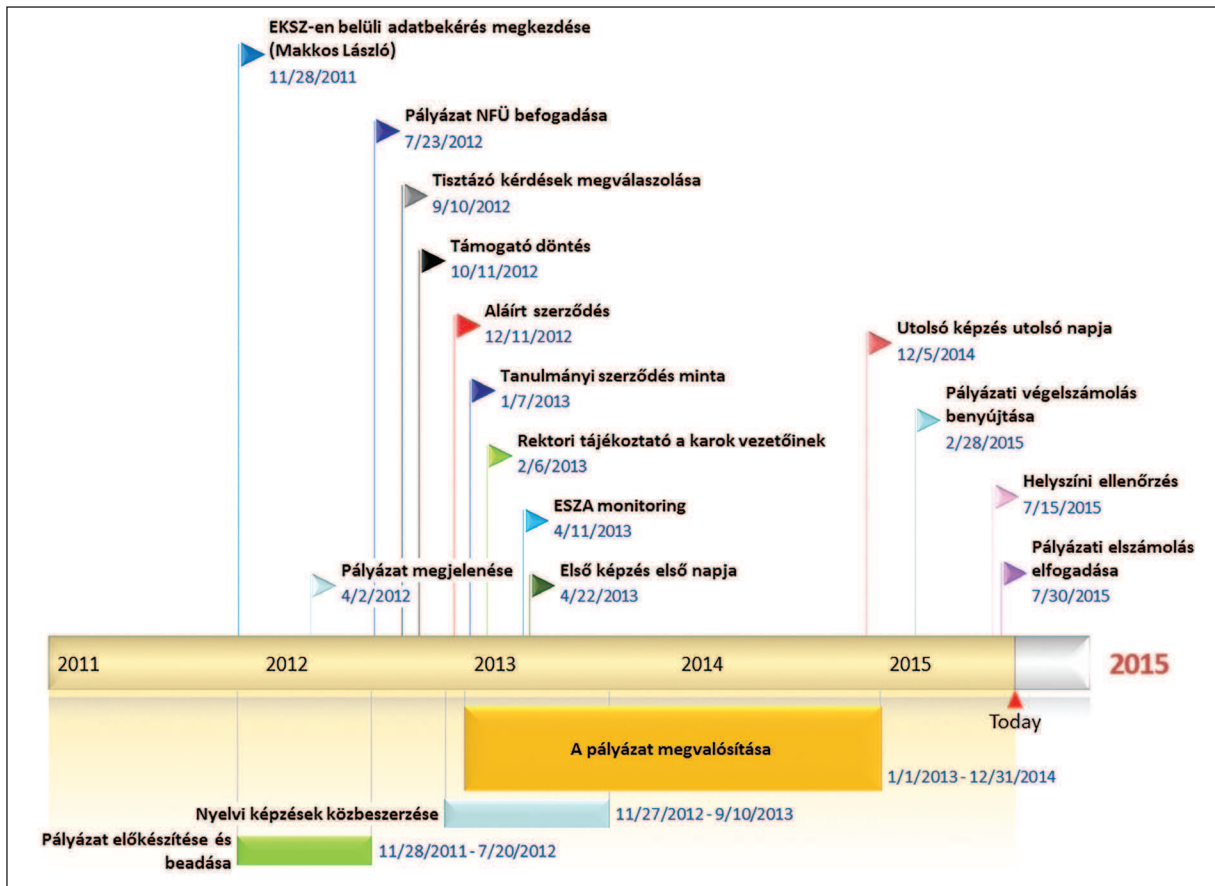
- Elkészült a könyvtárak második önértékelése, amelynek segítségével feltérképezésre kerültek a könyvtárak működésének erősségei, gyengeségei és a fejlesztendő területek. Ennek eredményeképpen intézkedési terv készült a változtatások végrehajtására és a szolgáltatások javítására.
- Oktatói és hallgatói igény- és elégedettségfelmérés készült. Az eredményeket az önértékeléshez kapcsolódó akcióterv készítéséhez használtuk fel.
- Digitális tartalmakkal gyarapodott az ELTE Digitális Intézményi Tudástár (EDIT – <http://edit.elte.hu>).
- Az Egyetemi Könyvtári Szolgálat (<http://konyvtar.elte.hu>) portál tartalma folyamatosan bővül, egyre több idegen nyelvű információ kerül bemutatásra.
- A Magyar Tudományos Művek Tárához kapcsolódó, az ELTE kutatóit, oktatóit segítő adminisztrátori hálózat szakismeretei gyarapodtak, aminek hatására emelkedett a feladatellátás hatékonysága.

A fenti szolgáltatások és a megszerzett korszerű tudás fenntartásának forrásaiként a következőket jelöltük meg a pályázatban:

- Az intézmények költségvetése: a kialakított szolgáltatások beépülnek az operatív munkafolyamatok sorába, így azok ellátása munkaköri feladattá válik.
- Az intézmények saját bevétele: ebből biztosítható például a szolgáltatásokhoz szükséges infrastruktúra korszerűsítése.
- Pályázati források: a fejlesztett szolgáltatásokkal, a munkatársak korszerűbb tudásával több pályázatban és sikeresebben vehetünk részt.

A szűken vett két, illetve a teljes pályázati időszak eddigi három évében az Egyetemi Könyvtári Szolgálat szinte minden munkatársa valamilyen formában részt vett a tervezett feladatok megvalósításában. Mindenkit köszönet illet meg az erőfeszítésekért, a lelkes munkáért, a szorgalmas tanulásért!

1 ábra. A pályázat megvalósítása

Rezümé

Az ELTE Egyetemi Könyvtári Szolgálat kulturális szakembereinek képzése a szolgáltatások fejlesztése érdekében című TÁMOP-3.2.12-12/1/KMR-2012-0007 pályázat célkitűzéseit és eredményeit mutatja be a cikk a terv és a tény adatok segítségével.

Plans and Achievements

The results of the “Training of cultural professionals of the ELTE University Library Service to improve services” TÁMOP-3.2.12-12/1/KMR-2012-0007 project

This article presents the “Training of cultural professionals of the ELTE University Library Service to improve services” (TÁMOP-3.2.12-12/1/KMR-2012-0007) project’s aims and results by analysing plan data and actual data.

VARGA KLÁRA
osztályvezető
ELTE Egyetemi Könyvtár